

βιώσιμη

ληλασία

Tomasz Koniecz

Βιώσιμη ληλασία

Τίτλος πρωτοτύπου: **Nachhaltig plündern**
Συγγραφέας: **Tomasz Konicz**

Απόδοση στα ελληνικά:
μεταφραστική ομάδα wormhole,
ένα μεταφραστικό εγχείρημα
που γεφυρώνει τον αναγνώστη
με διάσπαρτα κείμενα ανά τον κόσμο.

Θεωρούμε πώς η ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών
δεν θα πρέπει να υφίστανται ως μορφή εμπορεύματος.
Γι' αυτό πήραμε την απόφαση, με ότι μέσο διαθέτουμε,
να παρέχουμε ανοιχτή πρόσβαση σε βιβλία,
κείμενα, άρθρα, δοκίμια, κυρίως ξενόγλωσσα,
σε αυτούς που δεν μπορούν να έχουν,
λόγω οικονομικής δυσπραγίας
ή/και που δεν γνωρίζουν καλά μία ξένη γλώσσα.

Μία μορφή αλληλεγγύης, αν θέλετε,

για την προσέγγιση στην παραγωγή γνώσης,
μέσα από διαδικασίες αυτομόρφωσης αλλά και
υποδείξεις υλικού για μεταφράσεις τις οποίες
μπορείτε να στείλετε στο: `wormhole_txt (at) riseup.net`

Σεπτέμβριος, 2023

Tomasz Konicz, 2023

βιώσιμη
λεηλασία

Ακόμη και ο λεγόμενος πράσινος καπιταλισμός καταναλώνει γιγαντιαίες ποσότητες πρώτων υλών.

Συγκεκριμένα,

αν υπήρχε όντως, πώς θα έμοιαζε, ο πράσινος καπιταλισμός που θα διαχειριζόταν την απεριόριστη ανάπτυξή του με τρόπο φιλικό προς το κλίμα και οικολογικά βιώσιμο;

Αν πιστέψουμε τις ιστορίες του Robert Habeck, του Γερμανού ομοσπονδιακού υπουργού Οικονομικών Υποθέσεων και Προστασίας του Κλίματος, θα έμοιαζε με τον ιμπεριαλισμό του 19ου αιώνα. Κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψης στη Ναμίμπια στις αρχές Δεκεμβρίου, ο Habeck διαβεβαίωσε ότι οι σχεδιαζόμενες επενδύσεις της Γερμανίας για το κλίμα δεν είναι σε καμία περίπτωση "πράσινος κλιματικός ιμπεριαλισμός", όπως επιδιώκεται από τους "διψασμένους για ενέργεια" ανταγωνιστές της Γερμανίας.

Στη "Νοτιοδυτική Γερμανία" (προτού αποκτήσει τελικά την ανεξαρτησία της ως Ναμίμπια το 1990) τα γερμανικά αποικιακά στρατεύματα διέπραξαν μια από τις πρώτες γενοκτονίες του 20ου αιώνα το 1904/05, όταν κατέστειλαν την εξέγερση των Herero.

Μόλις το 2021 η γερμανική κυβέρνηση, μετά από μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις, αναγνώρισε αυτή τη γενοκτονία ως τέτοια και "επανορθώθηκε" με βοήθεια ανασυγκρότησης ύψους 1,1 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Ο Habeck φαίνεται ότι θέλει να εκμεταλλευτεί την ώρα της "ευνοϊκής" ιστορικοπολιτικής συμφιλίωσης για να επενδύσει μαζικά σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην πρώην αποικία. Η Γερμανία θέλει η Ναμίμπια να αναπτυχθεί ταχύτερα, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να μειώσει την ανεργία, εξήγησε ο Habeck στην πρωτεύουσα της Ναμίμπια, Βίντχουκ.

Δέκα δισεκατομμύρια δολάρια θα εισρεύσουν στην κατασκευή εργοστασίου υδρογόνου στη νότια Ναμίμπια, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί από Γερμανούς επενδυτές και θα κατασκευαστεί από τη γερμανική εταιρεία Enertrag, μέρος της κοινοπραξίας Hyphen Hydrogen Energy.

Το εργοστάσιο αυτό, σύμφωνα με τον Γερμανό υπουργό Οικονομικών, θα βελτιώσει επίσης τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ναμίμπια και της Νότιας Αφρικής, ενώ η Γερμανία είναι πρόθυμη να αγοράσει την πλεονάζουσα παραγωγή και να τη μεταφέρει με πλοίο αφού συντεθεί σε πράσινη αμμωνία.

Η αμμωνία φέρεται ως δυνητικός, κλιματικά ουδέτερος φορέας ενέργειας επειδή είναι καύσιμη, μπορεί να μετατραπεί απευθείας σε ηλεκτρική ενέργεια σε κυψέλες καυσίμου και είναι ευκολότερη στη μεταφορά από το πτητικό υδρογόνο.

Τα πετροδολάρια της παρακμάζουσας εποχής των ορυκτών καυσίμων που ρέουν στη Μέση Ανατολή θα μετατραπούν σύντομα σε "πράσινα ενεργειακά δολάρια" που θα ρέουν στην Αφρική, πρόβλεψε ο λομπίστας Stefan Liebing του Συνδέσμου Γερμανικών Επιχειρήσεων για την Αφρική με αφορμή το ταξίδι του Habeck στη Νότια Αφρική.

Το υπουργείο Οικονομίας ελπίζει μάλιστα ότι από το 2030 και μετά θα υπάρχει "διψήφιος αριθμός χωρών" που θα εξαγουν πράσινο υδρογόνο στη Γερμανία, δήλωσε στην "Tagesschau" ο Patrick Graichen, ο πράσινος υφυπουργός στο ομοσπονδιακό υπουργείο Οικονομίας και Προστασίας του Κλίματος.

Η Ευρώπη χρειάζεται τις ερήμους του κόσμου για ένα "κλιματικά ουδέτερο, πράσινο μέλλον", ακούστηκε στην κρατική δημόσια ειδησεογραφική πύλη.

Όπως ο εικοστός αιώνας χαρακτηρίστηκε από το τρέξιμο για τις πιο παραγωγικές πετρελαιοπηγές, έτσι και ο εικοστός πρώτος καθορίζεται από τον αγώνα για τις καλύτερες περιοχές παραγωγής κλιματικά ουδέτερων πηγών ενέργειας.

Στη ζώνη αποκλεισμού των διαμαντιών, στον αφιλόξενο νότο της Ναμίμπια, όπου ένα ψυχρό ωκεάνιο ρεύμα εξασφαλίζει ότι οι ετήσιες βροχοπτώσεις κοντά στην ακτή παραμένουν σε μέτρια χιλιοστά, οι ερευνητές του πράσινου καπιταλισμού φαίνεται ότι βρήκαν αυτό που έψαχναν.

Η ένταση του ανέμου στους λόφους της ερήμου στην παράκτια περιοχή είναι πολύ υψηλότερη, έως και 12 m/sec, από ό,τι κοντά στη Βόρεια θάλασσα, όπου ο μέσος όρος φτάνει μόνο τα 8 m/sec, δήλωσε εκπρόσωπος της Enertrag στους εκπροσώπους των μέσων ενημέρωσης. Αυτό επιτρέπει την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με κόστος δύο σεντς ανά κλιματοβατώρα. Επιπλέον, διατίθενται μεγάλες ηλιακές εγκαταστάσεις για τις οποίες οι συνθήκες είναι επίσης βέλτιστες.

Το αποκορύφωμα της επένδυσης: μόλις λίγα χιλιόμετρα μακριά από αυτή την ανεμοδαρμένη περιοχή της ερήμου βρίσκεται ο Ατλαντικός Ωκεανός, το νερό του οποίου θα μπορούσε να μετατραπεί σε υδρογόνο και αμμωνία.

Εδώ, σε μια έκταση 100 επί 80 χιλιομέτρων πρόκειται να παραχθούν γιγαντιαίες ποσότητες ενέργειας, έως και επτά γιγαβάτ: σχεδιάζονται 600 ανεμογεννήτριες και δύο μεγάλα ηλιακά πεδία. Συγκριτικά, ο πυρηνικός σταθμός Isar 2, που βρίσκεται στην Κάτω Βαυαρία, είχε δυναμικότητα 1,49 γιγαβάτ το 2022.

Η εξασφάλιση κλιματικά ουδέτερων πηγών ενέργειας είναι μόνο μία από τις πολλές, ενίοτε απελπισμένες, προσπάθειες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης να ανοίξει μια προοπτική μετασχηματισμού προς έναν κλιματικά ουδέτερο καπιταλισμό για την εγχώρια οικονομία μέσω ενός νέου γεωπολιτικού προσανατολισμού.

Η προσπάθεια των οικονομικών κέντρων να δημιουργήσουν νέους, "πράσινους" ηγετικούς τομείς στη βιομηχανική παραγωγή συνοδεύεται από μια τεράστια αύξηση της ζήτησης πρώτων υλών που δύσκολα μπορεί να ικανοποιηθεί.

Για πολλές υποτιθέμενες "αγορές του μέλλοντος" απαιτούνται γιγαντιαίες ποσότητες νέων συνδυασμών υλικών που δεν είχαν σχεδόν καθόλου ζήτηση πριν, στην εποχή των ορυκτών καυσίμων.

Εκτός από τα συνήθη μέταλλα, όπως ο σίδηρος, το αλουμίνιο και ο χαλκός, υπάρχουν πολύτιμα μέταλλα όπως το μαγγάνιο, το κοβάλτιο και το νικέλιο ή πρώτες ύλες όπως ο γραφίτης και το περιβόητο λίθιο, η παραγωγή των οποίων καταναλώνει τεράστιες ποσότητες νερού. Τόσο η ηλεκτροκίνηση, στην οποία η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία έχει πέσει με τα μούτρα, όσο και η βιώσιμη παραγωγή ενέργειας μέσω του ανέμου και του ήλιου είναι δύσκολα νοητές χωρίς τις πρώτες ύλες.

Επιπλέον, υπάρχει η ομάδα πρώτων υλών των σπάνιων γαιών, στην εξόρυξη των οποίων η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας έχει επιτύχει το καθεστώς του μονοπωλίου. Οι προσπάθειες για την εξασφάλιση των αλυσίδων εφοδιασμού αυτών των υλικών γίνονται "το τελευταίο σημείο τριβής στη γεωοικονομική αντιπαλότητα" μεταξύ της Δύσης και της Κίνας, σύμφωνα με πρόσφατη αξιολόγηση της δεξαμενής σκέψης Center for Strategic & International Studies (CSIS) με έδρα την Ουάσιγκτον. Η Λαϊκή Δημοκρατία κατέχει "ισχυρή έως κυρίαρχη θέση" σε πολλές πρώτες ύλες που απαιτούνται για τον οικολογικό μετασχηματισμό, κατήγγειλε το CSIS, με την Κίνα να μετατρέπεται όλο και περισσότερο από προμηθευτής πρώτων υλών σε καταναλωτή των πολυπόθητων οικολογικών πρώτων υλών, προκειμένου να προωθήσει τον "βιώσιμο" βιομηχανικό μετασχηματισμό της κρατικοκαπιταλιστικής οικονομίας της. Επιπλέον, οι προσπάθειες για την ανακύκλωση πολλών από αυτές τις πρώτες ύλες βρίσκονται ακόμη σε νηπιακό στάδιο, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να δημιουργηθούν αποτελεσματικοί κύκλοι πρώτων υλών, ιδίως στις πολυπόθητες "οικολογικές βιομηχανίες".

Εάν δεν υπάρξει τεχνολογική επανάσταση εδώ, η ζήτηση θα συνεχίσει επομένως να αυξάνεται μεσοπρόθεσμα.

Η Ρωσία, από την άλλη πλευρά, κατέχει ηγετική θέση στην εξόρυξη νικελίου και παλλαδίου, ενώ στη Δημοκρατία του Κονγκό εξορύσσεται μεγάλο μέρος του παγκοσμίως περιζήτητου κοβαλτίου υπό συνθήκες πρώιμου καπιταλισμού. Περίπου το 70 τοις εκατό των παγκόσμιων κοιτασμάτων λέγεται ότι βρίσκονται στην αφρικανική χώρα.

Κινεζικές εταιρείες εξορύσσουν εκεί κοβάλτιο χρησιμοποιώντας παιδιά υπό τις δικές τους οδηγίες, ενώ δυτικές εταιρείες όπως η Tesla παίρνουν στα χέρια τους την πρώτη ύλη του Κονγκό μέσω μεσαζόντων: η εξόρυξη κοβαλτίου στο "αποτυχημένο κράτος" Κονγκό ελέγχεται συχνά από πολιτοφυλακές και τοπικές συμμορίες. Στη συνέχεια, μετά από αρκετούς μεσάζοντες, η πρώτη ύλη βρίσκει το δρόμο της για τα δυτικά προϊόντα. Όλος ο πλανήτης αναζητά σήμερα πυρετωδώς πηγές των νέων ελκυστικών πρώτων υλών. Στη Μαδαγασκάρη, για παράδειγμα, δυτικές εταιρείες προσπαθούν να αποκτήσουν τα πρόσφατα ανακαλυφθέντα κοιτάσματα σπάνιων γαιών, για την εξόρυξη των οποίων ο πληθυσμός της φτωχοποιημένης χώρας απλώς εκδιώκεται.

Μια άλλη εστία του παγκόσμιου κυνηγιού για "πράσινες" πρώτες ύλες είναι η Βολιβία. Εδώ υπάρχουν μεγάλα κοιτάσματα λιθίου, το οποίο είναι απαραίτητο για την επιδιωκόμενη "ενεργειακή μετάβαση". Το πραξικόπημα κατά του αριστερού προέδρου Evo Morales τον Νοέμβριο του 2019 κατέστησε σαφές ότι και ο πράσινος ιμπεριαλισμός θα καταφύγει, αν χρειαστεί, σε μεθόδους παρόμοιες με εκείνες του ιστορικού του προτύπου.

Ο Elon Musk, του οποίου η εταιρεία Tesla απόλαυσε πλούσια κέρδη στα χρηματιστήρια μετά την ανατροπή του απείθαρχου Βολιβιανού προέδρου -ο οποίος τουλάχιστον ήθελε να πουλήσει τον πλούτο των φυσικών πόρων της χώρας του σε υψηλή τιμή- σημείωσε τότε επιγραμματικά ότι αν χρειαστεί θα "τους βάλουν όλους μέσα".

Σύμφωνα με εσωτερικά έγγραφα που διέρρευσαν, η βρετανική κυβέρνηση χαιρέτισε επίσης ρητά το πραξικόπημα κατά του Morales - με την ελπίδα να αποκτήσει πρόσβαση στο βολιβιανό λίθιο.

Εν τω μεταξύ, υπάρχουν επίσης εικασίες σχετικά με τον βαθμό στον οποίο η πρόσβαση σε "πράσινες" πρώτες ύλες έπαιξε ρόλο στον ιμπεριαλιστικό επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας στην Ουκρανία. Η χώρα της Ανατολικής Ευρώπης διαθέτει σημαντικά κοιτάσματα κοβαλτίου, λιθίου, τιτανίου, βηρυλλίου και σπάνιων γαιών. Η αξία τους εκτιμάται σήμερα σε περίπου 6,7 τρισεκατομμύρια ευρώ.

Στα μέσα του 2021, μισό χρόνο πριν από την επίθεση της Ρωσίας, το Κίεβο σύναψε εταιρική σχέση με την ΕΕ για την ανάπτυξη αυτών των κοιτασμάτων πρώτων υλών, ενώ το φθινόπωρο του 2021 θα ακολουθούσαν οι πρώτες δημοπρασίες σχετικά με την εξερεύνηση των κοιτασμάτων.

Αυτές οι πρώτες ύλες θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη "ραχοκοκαλιά της ενεργειακής μετάβασης" στη Δύση, δήλωσε πολιτικός επιστήμονας στην "Zeit-Online". Πολλά από τα ύποπτα κοιτάσματα βρίσκονται στα εδάφη που προσαρτήθηκαν από τη Ρωσία, ώστε το Κρεμλίνο να συνεχίσει να ασκεί πίεση στην ΕΕ.

Βέβαια, θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί σε ποιο βαθμό τα κοιτάσματα αυτά έπαιξαν ρόλο ήδη το 2013/14, όταν το Βερολίνο, οι Βρυξέλλες και η Ουάσινγκτον ανέτρεψαν την εκλεγμένη κυβέρνηση στο Κίεβο με τη βοήθεια ναζιστικών πολιτοφυλακών, προκειμένου να οργανώσουν μια φιλοδυτική αλλαγή καθεστώτος - αλλά οι δημοσιογράφοι και οι πολιτικοί επιστήμονες προτιμούν να μην θέτουν τέτοια ερωτήματα, αν θέλουν να συνεχίσουν να γράφουν στο "Zeit-Online".

Η κλιματική κρίση δεν τροφοδοτεί μόνο το γεωπολιτικό κυνήγι για νέες πρώτες ύλες, αλλά ανοίγει και νέες περιοχές του κόσμου στον κλιματικό ιμπεριαλισμό.

Το ταχύτατο λιώσιμο των πάγων της Αρκτικής προκαλεί επιθυμίες εδώ και αρκετά χρόνια, οδηγώντας σε εντεινόμενο γεωπολιτικό ανταγωνισμό στον μακρινό βορρά και σε στρατιωτικοποίηση της Αρκτικής. Επιπλέον, θα μπορούσαν να ανοίξουν νέες στρατηγικά σημαντικές ναυτιλιακές διαδρομές στον μακρινό βορρά, οι οποίες θα συντόμευαν σημαντικά τη μεταφορά αγαθών μεταξύ της Απω Ανατολής και της Ευρώπης.

Η Ρωσία έχει εδώ και καιρό δημιουργήσει τη δική της μονάδα στρατευμάτων για επιχειρήσεις στον Βορρά, ενώ το NATO έχει πραγματοποιήσει αρκετούς ελιγμούς μεγάλης κλίμακας στην Αρκτική. Τα σημεία διαμάχης είναι κυρίως οι αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των ηγετών της Αρκτικής: της Ρωσίας, του Καναδά, των ΗΠΑ και της ΕΕ, η οποία έχει γεωπολιτική παρουσία στην περιοχή μέσω της Γροιλανδίας. Επί του παρόντος, η αναζήτηση σπάνιων γαιών βρίσκεται σε εξέλιξη στη Γροιλανδία. Η μεταλλευτική εταιρεία Greenland Minerals ελπίζει ότι θα μπορέσει να αναπτύξει εναλλακτικές λύσεις παραγωγής έναντι της κινεζικής κυριαρχίας.

Η ζήτηση για πράσινες πρώτες ύλες δεν σταματάει καν στα βάθη της θάλασσας του Ειρηνικού. Τα επόμενα χρόνια, η καναδική εταιρεία The Metals Company θέλει να εξορύξει στον Ειρηνικό αρκετό νικέλιο, χαλκό, μαγγάνιο και κοβάλτιο για να κατασκευάσει 280 εκατομμύρια ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Η εξόρυξη σε βαθιά θάλασσα θα μπορούσε να ξεκινήσει ήδη από το 2024. "Ποτέ πριν δεν έχει γίνει εξόρυξη σε αυτή την κλίμακα στη Γη", προειδοποίησε τους εκπροσώπους των μέσων ενημέρωσης ο James McFarlane, πρώην υπάλληλος της Διεθνούς Αρχής Βυθού. Οι συνέπειες για τα περιφερειακά οικοσυστήματα θα ήταν απρόβλεπτες. Αλλά η πείνα της παγκόσμιας μηχανής εκμετάλλευσης είναι μεγαλύτερη.

Όμως, στο τέλος, το κυνήγι νέων πρώτων υλών, το οποίο φτάνει μέχρι την Αρκτική και τον βυθό της θάλασσας, δεν θα είναι αρκετό για να ικανοποιήσει τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες του κεφαλαίου.

Γιατί ο στόχος του δεν είναι να ικανοποιήσει τις ανάγκες, αλλά να καίει όλο και μεγαλύτερες ποσότητες πρώτων υλών και ενέργειας σε μια ατέρμονη διαδικασία εκμετάλλευσης, προκειμένου να μετατρέψει το χρήμα σε περισσότερο χρήμα.

Το καθήκον της αστικής ιδεολογίας είναι να νομιμοποιήσει αυτή τη διαδικασία σύμφωνα με τις τρέχουσες ανάγκες: με την κατασκευή ενός "πράσινου καπιταλισμού" ή της ηλεκτροκίνησης, η οποία σήμερα προπαγανδίζεται μαζικά στη Γερμανία.

Αλλά ακόμη και η ιδέα του οικολογικού καπιταλισμού, που συνεχίζει τις ατέρμονες διαδικασίες εκμετάλλευσης του κεφαλαίου με τρόπο φιλικό προς το κλίμα, αποδεικνύεται αυταπάτη, ενόψει του γεγονότος ότι η απεριόριστη "ανάπτυξη" δεν είναι εφικτή σε έναν πεπερασμένο πλανήτη. **Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι η παραγωγή ηλεκτρικών αυτοκινήτων καταναλώνει περισσότερη ενέργεια από εκείνη των βενζινοκίνητων αυτοκινήτων, το ζήτημα των πόρων είναι απλώς άλυτο σε μια συνεχώς αυξανόμενη μαζική παραγωγή.**

Οι ελλείψεις στην προσφορά λιθίου, νικελίου, κοβαλτίου, χαλκού και σπάνιων γαιών είναι εμφανείς. Και είναι ακριβώς αυτές οι ελλείψεις που δίνουν ώθηση στον "πράσινο κλιματικό ιμπεριαλισμό" του Habeck, καθώς τα καπιταλιστικά κέντρα προσπαθούν να αποκτήσουν πρόσβαση στις σπάνιες πρώτες ύλες του μέλλοντος εις βάρος των ανταγωνιστών τους.

Είναι ένας τυπικός μειλίχιος υπολογισμός να πιστεύει κανείς ότι θα είναι διαθέσιμες αρκετές πρώτες ύλες για την ηλεκτροκίνηση μόνο και μόνο επειδή μπορούν να εντοπιστούν στον πλανήτη. Αυτό συμβαίνει επειδή οι πρώτες ύλες πρέπει να εξορύσσονται και να επεξεργάζονται (λίθιο) με εξαιρετικά υψηλό κόστος κεφαλαίου καθώς και με τεράστιο περιβαλλοντικό κόστος.

Ακόμη και μια μαζική επέκταση της παραγωγής δύσκολα μπορεί να προσφέρει τις ποσότητες που είναι απαραίτητες για τη διαδικασία εκμετάλλευσης του κεφαλαίου.

Το λίθιο, για το οποίο η ζήτηση στη γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία αναμένεται να δεκαπλασιαστεί μέχρι το 2030, δεν είναι αργό πετρέλαιο- δεν είναι διαθέσιμο στην ίδια ποσότητα όπως ήταν το πετρέλαιο στην αρχή της εποχής του πετρελαίου.

Στην περίπτωση του χαλκού, η ζήτηση στη γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία αναμένεται να αυξηθεί κατά τρία εκατομμύρια τόνους κατά τη διάρκεια της μεταστροφής της κινητικότητας.

Η έκρηξη των τιμών ("πράσινος πληθωρισμός") είναι αναπόφευκτη. Και κάποιος θα πρέπει να είναι σε θέση να αγοράσει αυτές τις κινητές χωματερές επικίνδυνων αποβλήτων, η ανακύκλωση των οποίων θα έχει σύντομα τεράστιο κόστος, προκειμένου ο κύκλος ανακύκλωσης του κεφαλαίου να βρει μια κατάληξη στην αγορά.

Tomasz Konicz

Πηγή: <https://konicz.substack.com/p/nachhaltig-plunder>

Φωτογραφία εξωφύλλου από:

<https://twitter.com/khwampa/status/1695839795153702990>